

Osvětí a „svět“ / Svět a „osvětí“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2008](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2008](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 17. 3. 2008
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 17. 3. 2008

Osvětí a „svět“ / Svět a „osvětí“

Každá živá bytost (a vlastně každá pravá událost jako subjekt) se musí nějak orientovat ve svém okolí; tato „orientovanost“ je součástí jejího reagování na toto okolí. Nejde však jen o momentální reagování ani o momentální orientovanost, nýbrž o něco, co má svou „vlastní“ minulost a přítomnost, která není součástí vlastní minulosti, přítomnosti a budoucnosti oné živé bytosti (resp. subjektu v širokém pojetí), která se ve své okolí orientuje. Proto také ono slovo, totiž „orientovanost“, nevystihuje dostatečně, oč jde, protože jsme zvyklí „orientovanost“ chápat jako něco subjektivního (a dokonce subjektivního). Právě proto potřebujeme jiné slovo, které by samo ihned napovídalo, že taková orientovanost má vedle toho běžného významu čehosi úzce se subjektem spjatého a takřka na subjekt resp. subjektivnost převoditelného a do subjektivnosti integrovatelného ještě jinou stránku, jinou složku, která vlastně vůbec umožňuje, abychom mohli uvažovat a mluvit o orientovanosti, totiž jakýsi prostor, místo, právě ono „okolí“, bez něhož žádná orientace nemá smysl a nemůže být ani uskutečňována. A nyní sleduje to nejdůležitější: toto „místo“, tento „prostor“, toto „okolí“ nemůžeme, nesmíme prostě „objektivovat“, tj. pokoušet se něco takového vymezit a vyjmenovat, vypočítat ze svého hlediska, jak my to vidíme, nýbrž jakoby z hlediska, z perspektivy onoho „subjektu“, oné „bytosti“, která se sama nějak musí aktivně orientovat přibližně někde tam, kde to my jako pozorovatelé můžeme zvnějšku sledovat a popisovat. Trochu zřejmější to je tam, kde jde opravdu o živou bytost, ale popravdě to platí pro veškeré pravé, tj. vnitřně integrované událost-subjekty v kosmickém rozsahu, tj. na všech úrovních, od těch nejnižších až po člověka (který zůstává subjektem nejvyšší úrovně, i když tím musíme myslet i každou možnou myslící bytost i na jiných místech a třeba dobách ve Vesmíru). Živá bytost nepochybně žije v nějakém „prostředí“, jehož je „středem“; toto její prostředí však nemůžeme ztotožnit s pouhým „okolím“, tj. s tím, co se „vyskytuje“ někde v blízkosti „okolo“ ní. Je mnoho skutečností, na které taková bytost vůbec nereaguje a vůbec je nijak do své orientovanosti nezapojuje a nezpracovává; a na druhé straně musíme připustit, že my jako vnější pozorovatelé, chceme-li nějak ze svého stanovisko „uchopit“ a „pochopit“ ono „okolí“, do něhož tu bytost zasazujeme resp. v níž ji rozpoznáváme jako „zasazenou“, nemusíme ani dohlédnout a rozpoznat ty nejrozmanitější způsoby a formy, jimiž taková bytost skutečně (tj. skutkem, aktivně) reaguje na své „okolí“. Ta bytost ovšem nežije a nejedná, nechová se a nevztahuje se k tomu „okolí“, jak my je vidíme a jak jsme je vymezili, nýbrž k poněkud odlišnému „svému okolí“, jak si je svými aktivitami a reakcemi sama vybrala a rozpoznala, tj. jak si je selektivně „osvojila“. Jinak řečeno: my i jako vnější pozorovatelé musíme o tomto rozdílu vědět a obojí neztotožňovat“ vedle toho, jak popisujeme její prostředí ze své perspektivy, musíme vidět, rozpoznávat a studovat také její „osvětí“.

(Písek, 080317-1.)